

Opracował  
Jerzy  
Timoszewicz

**JERZY  
STEMPOWSKI**  
w wydawnictwach  
Instytutu Literackiego  
w Paryżu  
**Bibliografia**



**I**NSTYTUT  
Dokumentacji  
i Studiów nad  
Literaturą Polską

Na okładce: Jerzy Stempowski,  
Berno, marzec 1954

I N S T Y T U T  
Dokumentacji  
i Studiów nad  
Literaturą Polską

I N S T Y T U T  
Dokumentacji  
i Studiów nad  
Literaturą Polską

Oddział Muzeum Literatury  
im. Adama Mickiewicza w Warszawie

JERZY STEMPOWSKI

w wydawnictwach

Instytutu Literackiego w Paryżu

Bibliografia



Opracował Jerzy Timoszewicz

Warszawa 2007

Redakcja  
Dorota Szczerba

Projekt typograficzny  
Janusz Górski

© 2007 Copyright by Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską,  
oddział Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie  
© Copyright by Jerzy Timoszewicz

ISBN 978-83-89378-24-8

Seria  
Konstelacja *Kultury*. Bibliografie pisarzy  
w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu  
Tom 3.

Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską,  
oddział Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie  
Krakowskie Przedmieście 87/89  
00-079 Warszawa  
www.literatura.art.pl

Seria  
Konstelacja *Kultury*.  
Bibliografie pisarzy w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu  
pod opieką naukową prof. Jadwigi Czachowskiej

Projekt bibliograficznego opisu najważniejszej dla literatury polskiej II połowy XX wieku konstelacji pisarzy – związanych z Instytutem Literackim i miesięcznikiem *Kultura* redaktora Jerzego Giedroycia – powstał w Instytucie Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską jesienią 2005 r.

Było dla mnie rzeczą oczywistą, że o patronat nad tym projektem zwrócę się do prof. Jadwigi Czachowskiej, która przez pół wieku była głównym bibliografem literatury krajowej i emigracyjnej w podzielonej Europie i wszystkich miejscach na świecie, gdzie znajdowało swój wyraz słowo literatury polskiej.

Kolejne tomy tworzące konstelację *Kultury* rysują złożoną i bogatą mapę najbardziej twórczego w nowoczesnej literaturze polskiej pola literackiego, jakie tworzyli autorzy i wydawnictwa redaktora Jerzego Giedroycia.

Od roku 1946 do 2004. Od „Ksiąg Narodu Polskiego i Pielgrzymstwa Polskiego” Adama Mickiewicza ze wstępem Gustawa Herlinga-Grudzińskiego i od „Dziennika podróży do Austrii i Niemiec” Jerzego Stempowskiego wydanych w Rzymie w 1946 roku do listu Czesława Miłosza do Jerzego Giedroycia z 1952 roku opublikowanego w 2004 roku przez *Zeszyty Historyczne*. Czterdzieści osiem lat!

Wyliczę bohaterów naszych bibliografii w kolejności ich odchodzenia, gdy stawali się najświetniejszą konstelacją literatury polskiej XX wieku.

Witold Gombrowicz zm. 24 VII 1969 w Vence  
Jerzy Stempowski zm. 4 X 1969 w Bernie  
Konstanty A. Jeleński zm. 4 V 1987 w Paryżu  
Józef Czapski zm. 12 I 1993 w Maisons-Laffitte  
Gustaw Herling-Grudziński zm. 4 VII 2000 w Neapolu  
Czesław Miłosz zm. 14 VII 2004 w Krakowie

Jerzy Giedroyc zm. 14 IX 2000 w Maisons-Laffitte

*Piotr Kłoczowski*

Kurator  
Instytutu Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską,  
oddziału Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza w Warszawie

Warszawa, marzec 2007

# Wprowadzenie

Bibliografia obejmuje wszystkie teksty Jerzego Stempowskiego i jego dotyczące, opublikowane w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Rzymie i Paryżu w latach 1946–2006 (*Kultura, Zeszyty Historyczne* oraz książki). Rejestruje eseje, artykuły, recenzje, noty, przedmowy, przedkłady, listy. Prawie wszystkie podpisane były pseudonimem Paweł Hostowiec lub kryptonimem P. H. (Hostowiec — potok i szczyt górski nad Czeremoszem w Karpatach). O użyciu innego pseudonimu (Leon Furatyk, Jerzy Łysina, Cyryl Doroteusz Mordęga) informuje adnotacja.

Na publikacje o Stempowskim składają się eseje, artykuły, recenzje, notatki informacyjne oraz teksty — nieliczne — zawierające obszerniejsze bądź istotne fragmenty mu poświęcone. Nie rejestrowano cytatów, powołań, wzmianek.

Zwięzłe adnotacje informują o temacie publikacji (jeśli nie określa jej tytuł), oraz o dziale, w jakim się ukazała; podają bliższe dane książek omawianych, czasem informacje o okolicznościach powstania tekstu i o listach do redakcji zawierających polemiki, uzupełnienia lub sprostowania odnoszące się do publikacji Stempowskiego. Przy pewnych esejach Hostowca nie podejmowano ryzyka opisanie ich zawartości w jednym czy dwóch zdaniach adnotacji.

\*

Jerzy Stempowski urodził się w Krakowie 14 grudnia 1893 roku, zmarł w Bernie 4 października 1969 roku. Dzieciństwo spędził w rodzinnych majątkach Szebutyńce i Winnikowice na Podolu. Przez krótki czas uczęszczał do szkół w Warszawie — Zgromadzenia Kupców i Gimnazjum Chrzanowskiego. Wychował się w atmosferze tych kręgów postępowej inteligencji, wśród których działał jego ojciec Stanisław Stempowski (1870–1952), publicysta, tłumacz, działacz społeczny i polityczny. Jerzy Stempowski w latach 1912–1918 studiował historię, literaturę i filozofię na uniwersytetach w Krakowie, Monachium, Genewie, Zurychu i Bernie. W dwudziestoleciu międzywojennym pracował w Ministerstwie Spraw Zagranicznych i w Polskiej Agencji Telegraficznej (korespondent w Paryżu, Genewie i Berlinie), publikował wówczas w prasie związanej z liberalnym skrzydłem obozu Piłsudskiego artykuły poświęcone problematyce politycznej, ekonomicznej i literackiej. Był także berlińskim korespondentem *Naszego Przeglądu* — dziennika żydowskiego ukazującego się w języ-

ku polskim. Po zamachu majowym zajmował wysokie stanowisko w Prezydium Rządu u boku premiera Kazimierza Bartla. Rozstał się z obozem sanacyjnym i od 1929 roku pracował w Państwowym Banku Rolnym. Ogłaszał eseje i artykuły o literaturze, sztuce i teatrze m.in. w *Wiadomościach Literackich*, *Skamandrze*, *Robotniku*, *Comoedii*, *Głosie Plastyków*. Publikował także artykuły na tematy polityczne i ekonomiczne. Wykładał w Państwowym Instytucie Sztuki Teatralnej. Po wybuchu wojny udało mu się przedostać przez Węgry, Jugosławię i Włochy do Szwajcarii, gdzie osiadł w Bernie w 1940 roku. Pozostał tam do końca życia. Podczas wojny pracował w ambasadzie RP, opracowując dla rządu w Londynie informacje o sytuacji w okupowanej Polsce zdobywane z różnych źródeł (korespondencja, uciekinierzy, cudzoziemcy podróżujący do Polski). Brał czynny udział w przetrucaniu do Francji kurierów z kraju. W tej, kierowanej z Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Londynie tzw. Akcji Kontynentalnej nosił kryptonim „Jerzy”.

Obszerny życiorys Stempowskiego pióra Andrzeja St. Kowalczyka zawiera „Polski Słownik Biograficzny” (z. 178). Cenne informacje przynosi też książka tego autora „Nieśpieszny przechodzień i paradoksy” (Wrocław 1997). Wspomnienia i szkice o Stempowskim opublikowane zostały w antologii pt. „Pan Jerzy” (Warszawa 2005).

\*

Przed wojną Stempowski z Jerzym Giedroyciem prawdopodobnie się nie zetknął. Do współpracy z *Polityką* nie doszło, choć Giedroyc miał to w swoich planach. Kontakt został nawiązany po wojnie za sprawą Józefa Czapskiego, jednego z najbliższych Stempowskiemu ludzi. We wrześniu 1946 roku Czapski pisał do Stempowskiego: „Piszę do Ciebie w imieniu właśnie Jerzego Giedroycia i swoim, którzy jesteście tymi chłopami, którzy wóz z błota starają się wyciągnąć i którzy Cię proszą o pomoc”. Giedroyc i Stempowski wkrótce też spotkali się w Paryżu. Giedroyc został wówczas kierownikiem powstałego w lutym 1946 roku Instytutu Literackiego z siedzibą początkowo w Rzymie, a jesienią roku następnego przeniesionego do Paryża. W Rzymie, jako jedna z pierwszych publikacji Instytutu, ukazał się „Dziennik podróży do Austrii i Niemiec” Pawła Hostowca. Współpraca zaczęła się niefortunnie, gdyż w wydaniu książkowym powtórzone wszystkie skróty i interpolacje wprowadzone przez redakcję *Na Szlaku Kresowej* — czasopisma II Korpusu Armii Polskiej, które uprzednio wydrukowało fragment dziennika. Fakt ten został źle przyjęty przez autora, ale w wydawnym wkrótce przekładzie włoskim tekst był nienaruszony i dalsza współpraca toczyła się harmonijnie.

Pierwsze publikacje Stempowskiego w *Kulturze* ukazały się już w numerze 2–3 wydanym w Paryżu. (Numer pierwszy miesięcznika wydany był w Rzymie w czerwcu 1947 roku.) Teksty podpisane były pseudonimem Paweł Hostowiec jak niemal wszystkie inne, które ogłaszał w wydawnictwach Instytutu Literackiego. W kolejnych trzech numerach znalazły się dzienniki z podróży do Włoch 1947/48 oraz jeden z najważniejszych esejów Stempowskiego „O współczesnej formacji humanistycznej”. W latach 1948–1954 bibliografia odnotowuje ponad 20 pozycji, w tym liczne poświęcone sprawom niemieckim (m.in. dwa dzienniki podróży), szkice wspomnieniowe („Wronia i Sienna”, „Dzieci Warszawy...”), artykuły polityczne i eseje, a wśród nich klasyczny już „Esej dla Kassandry”.

W kwietniu 1954 roku pojawił się w *Kulturze* „Notatnik niespiesznego przechodnia” — pierwszy z cyklu publikowanego przez Hostowca aż do śmierci. Było ich 39, ostatni — nieukończony — ukazał się pośmiertnie. Składały się na nie, opatrzone osobnymi tytułami, eseje o literaturze, muzyce, sztuce, recenzje książek, dzienniki podróży, szkice o kulturze antycznej, obserwacje obyczajowe, komentarze o sprawach aktualnych — politycznych, społecznych etc. Dotychczas w wydaniach książkowych pism Jerzego Stempowskiego ukazała się niewiele więcej niż połowa zawartości „Notatnika nieśpiesznego przechodnia”.

Lata pięćdziesiąte wyróżniają się nasileniem aktualnej problematyki politycznej, związanej z takimi wydarzeniami jak: „odprężenie” w stosunkach między mocarstwami, „odwilż” w ZSRR i w kraju, polski „Październik”. Specjalne miejsce w *Kulturze*, w publikacjach Stempowskiego i jego korespondencji z Giedroyciem zajmowały sprawy związane z akcją władz PRL wymierzoną w emigrację w latach 1955–1956. Nadal obecne były zagadnienia niemieckie, które wraz z Giedroyciem uważał za szczególnie ważne. Obok tekstów politycznych, historycznych, recenzji literackich umieszczał Hostowiec w *Kulturze* eseje, a wśród nich tak istotne w jego dorobku jak „Czytając Tukidydesa” czy „Klimat życia i klimat literatury”. W 1959 roku na usilne prośby Giedroycia przełożył szybko „Doktora Zi-wago” Borysa Pasternaka i edycja Instytutu Literackiego była pierwszym, po przekładzie włoskim, wydaniem głośnej wówczas powieści laureata nagrody Nobla. Przekładał także utwory Sołżenicyna i Wiktora Niekrasowa.

Lata sześćdziesiąte stanowią w dorobku pisarskim Stempowskiego okres najbogatszy. Maleje wówczas liczba publikacji poświęconych sprawom politycznym. Są dzienniki podróży (Austria, Holandia, Niemcy, Włochy, Jugosławia), sporo recenzji książek (głównie emigracyjnych). I jest przede wszystkim „Notatnik nieśpiesznego przechodnia” liczący 23 pozycje.

Książki pochodzące z kraju omawiał w tym okresie na antenie Radia Wolna Europa. Recenzje te w większości drukowane były w dodatku do londyń-



skich *Wiadomości* pt. *Na Antenie* (wyszły w Warszawie pt. „Felietyony dla Radia Wolna Europa” w 1995 roku). Z redaktorem *Wiadomości* Stempowski utrzymywał kontakt korespondencyjny i w latach 1946–1968 ogłosił tam parę swoich tekstów. W innych czasopismach emigracyjnych wówczas nie publikował, z jednym wyjątkiem: w *Tygodniku Polskim* (Londyn, 6 III 1965) ogłosił wspomnienie „Ostatnie spotkanie z panią Wałą Grabowską”. W kraju, za jego życia, ukazał się w *Dialogu* (1958, nr 8) przedruk przedwojennego eseju „Pełnomocnictwa recenzenta”, z małymi ingerencjami cenzury. Nie powiodła się próba wydania przez „Czytelnik” w Warszawie pod koniec lat pięćdziesiątych wyboru przedwojennych i powojennych esejów. Jest opisana w posłowniu do drugiego, rozszerzonego wydania „Szkieł literackich” z 2001 roku.

W 1961 roku Instytut Literacki wydał tom wybranych przez autora esejów pt. „Eseje dla Kassandry” zawierający 16 tekstów ogłoszonych uprzednio w *Kulturze* oraz pięć przedwojennych. O książce pisali wówczas w *Kulturze* Józef Czapski, Czesław Miłosz, Gustaw Herling-Grudziński, Konstanty Jeleński, oraz Michał Sambor (Chmielowiec). Po śmierci Stempowskiego w *Bibliotece „Kultury”* ukazał się wybór esejów i dzienników podróży pt. „Od Berdyczowa do Rzymu”, jeszcze przez autora ułożony i zatytułowany. Później postać Stempowskiego pojawiała się bardzo rzadko w wydawnictwach Instytutu Literackiego: parokrotnie opublikowane były jego listy i trzykrotnie przedrukowano dawne teksty. Z 17 książek Stempowskiego, które ukazały się, w oryginale i w przekładach, w kraju i za granicą, tylko cztery zostały omówione w *Kulturze*.

\*

Liczba pozycji bibliograficznych (124) jest wyrazistym dowodem bliskiej i intensywnej łączności Jerzego Stempowskiego z Instytutem Literackim w latach 1946–1969. Ale nie tylko liczba publikacji świadczy o współpracy z *Kulturą* i jej Redaktorem. Ważnym i bogatym tego świadectwem jest korespondencja. Dwa grube tomy, opracowane przez Andrzeja St. Kowalczyka i wydane przez „Czytelnik” w 1998 roku, zawierają materiał istotny nie tylko jako dokument współpracy, zapis dyskusji, planów, polemik, ale listy te obfitują w informacje, komentarze i szczegóły ukazujące dziś już historyczne wydarzenia tego czasu. Nie brak też frapujących, czasem niemal sensacyjnych uwag o ludziach i różnych sprawach z czasów minionych. Dodać należy, że to wydanie korespondencji liczące prawie 1000 stron jest tylko wyborem, np. zawiera mniej niż połowę listów Stempowskiego zachowanych w Maisons-Laffitte.

Wynikające z przedwojennych i wojennych lat życia Stempowskiego doświadczenia, by wymienić tylko pracę w dyplomacji, dziennikarstwie,

rządzie, bankowości, jego znajomości i przyjaźnie w sferach politycznych, ekonomicznych, literackich, wreszcie kontakty natury masońskiej — wszystko to stawało się użyteczne w najrozmaitszy sposób w działalności Jerzego Giedroycia — zwłaszcza w trudnym okresie budowania podwalin Instytutu Literackiego i kształtowania oblicza *Kultury*. „Wchodząc w rolę doradcy i powiernika Giedroycia — pisał Andrzej St. Kowalczyk — nadaje eseista swym listom charakter perswazyjny. Patrzy z perspektywy, którą możemy nazwać perspektywą pielgrzyma albo artysty. Giedroyc musiał ją cenić, zdając sobie sprawę, że artysta dzięki postawie estetycznej potrafi często lepiej rozpoznać rzeczywistość niż uwikłany w walkę polityk.” („Giedroyc i *Kultura*”, Wrocław 1999). Zwłaszcza przydatna była wiedza i znajomości Stempowskiego dotyczące spraw ukraińskich i niemieckich, co znajdowało wyraz w jego publikacjach. Zawsze ważne były kontakty Stempowskiego z krajem, często otaczane dyskrecją ale, jak na emigranta nader bogate. Szczególnie istotna dla *Kultury* była bliska łączność Stempowskiego z Marią Dąbrowską: obfita korespondencja, odwiedziny w Bernie. Bywali tam także inni przyjaciele i znajomi z kraju, osoby różnych orientacji politycznych. Zjawili się nawet przedstawiciele władz komunistycznych — Jerzy Borejsza i Juliusz Katz-Suchy. Kontakty te miały znaczenie dla kształtowania polityki *Kultury* zwłaszcza w okresie antyemigracyjnej ofensywy władz PRL-u w latach 1955–1956.

Opinie, sugestie i informacje Stempowskiego były Giedroyciowi przydatne, choć nie zawsze się z nimi zgadzał. Czynna, kipiąca od projektów postawa Redaktora zderzała się czasem z ostrożnym sceptycyzmem Hostowca. Do wyraźnych konfliktów dochodziło rzadko (w opublikowanych listach są prawie niewidoczne). W jednej tylko sprawie różnili się zdecydowanie: w ocenie publicystyki Juliusza Mieroszewskiego, tak bliskiego Giedroyciowi. Mieroszewski Stempowskiego czasem irytował.

Stempowski był nie tylko doradcą, informatorem, pośrednikiem. Często też wspomagał *Kulturę* jako autor pisząc na prośbę, czy wręcz „na zamówienie” różne teksty: wstępy, recenzje, noty. Czytał niektóre nadsyłane maszynopisy, brał udział w jury nagrody literackiej *Kultury*. Wiele podróży zagranicznych, które owocowały później dziennikami odbywał jako wysłannik redakcji. Brał też wspólnie z Giedroyciem udział w paru spotkaniach i naradach politycznych (np. w 1955 roku w Monachium — rozmowy z Janem Nowakiem-Jeziorańskim i Tymonem Terleckim).

Współpraca Hostowca z *Kulturą* miewała przerwy wynikające m.in. z jego złego stanu zdrowia. W pewnych okresach żył on w trudnych warunkach materialnych, czasem dramatycznie ciężkich. Giedroyc w miarę swojej także niełatwej sytuacji często go wspomagał załatwiając stypendia i zasiłki. Był też Stempowski dwukrotnie laureatem nagrody literackiej

*Kultury*. W 1963 roku w ankiecie czytelników *Kultury* wśród najwyżej cenionych autorów na drugim miejscu znalazł się Hostowiec, za Mieroszewskim a przed Miłoszem, Czapskim i Gombrowiczem.

Z latami intensywność we wspieraniu Giedroycia w pracach nad redagowaniem miesięcznika malała. Rzadziej też przyjeżdżał do Maisons-Laffitte. Zatrzymywał się tam zwykle na pewien czas. Jak się wydaje „nocne rodaków rozmowy” nie zawsze zadawały rozmówców. Oprócz naturalnej różnicy poglądów w pewnych kwestiach i odmienności charakterów duże znaczenie miał styl i sposób bycia obu „panów Jerzych”. Giedroycia — pragmatycznego, operatywnego, pełnego energii redaktora i działacza — irytowały czasem niespieszne, cichym głosem wygłaszane, erudycyjne monologi i skłonność do przekory Stempowskiego. Giedroyc dał temu wyraz w zabarwionych niechęcią (i zawierających mylne informacje) wspomnieniach w „Autobiografii na cztery ręce” spisanej przez Krzysztofa Pomiana i wydanej w 1994 i 1996 roku przez „Czytelnik”. Podobne uwagi zawierała wypowiedź w radiowym portrecie Stempowskiego opracowanym w Paryżu w latach osiemdziesiątych przez Witolda Zadrowskiego oraz wstęp do korespondencji. Chyba jednak nie to stało się przyczyną, że obecnie w licznych publikacjach, na spotkaniach i wystawach poświęconych Instytutowi Literackiemu, *Kulturze* i Jerzemu Giedroyciowi postać Pawła Hostowca pojawia się marginalnie, a jego rola bywa ledwie zaznaczana bądź przemilczana. Do wyjątków należy obszerna i wnikliwa charakterystyka współpracy Stempowskiego z *Kulturą*, którą przynosi książka Kowalczyka „Od Bukaresztu do Laffitów. Jerzego Giedroycia rzeczpospolita epistolarna” wydana przez „Pogranicze”, Sejny 2006.

Jerzy Stempowski znaczył wiele w dziejach *Kultury*, ale i ona odegrała w jego życiu rolę niezwykłą. „Nie ulega wątpliwości — pisał Andrzej St. Kowalczyk — że gdyby nie współpraca z Redaktorem, zachęta i pomoc z jego strony, wiele esejów i dzienników nigdy by nie powstało.” I mimo, że dorobek przedwojenny Stempowskiego jest obfitszy niż zwykle się sądzić, jego miejsce w literaturze polskiej byłoby skromniejsze i nie zostałby uznany za najwybitniejszego polskiego eseistę wieku XX.

Jerzy Timoszewicz



CZĘŚĆ PIERWSZA

Jerzy Stempowski  
w miesięczniku *Kultura*

# Publikacje Stempowskiego w *Kulturze*

1947

1. Najlepsze recepty na przegranie wojny z Unią Sowiecką — nr 2–3 s. 132–134.

Zawiera: „Wzory brytyjskie”; „Recepta Napoleońska”; „Recepta Adolfińska”; „Recepta Rooseveltowska”; „Recepta angielsko-francuska z lat 1918–1919”.

Podp. Paweł Hostowiec jak prawie wszystkie następne publikacje w *Kulturze*. Inne podpisy zostały w bibliografii odnotowane. — Dedykacja: Uwadze strategów Nowego Świata.

2. Z powodu sytuacji demograficznej Francji — nr 2–3 s. 188–190.

Podp. P. H. — Dział: Varia.

1948

3. O współczesnej formacji humanistycznej — nr 4 s. 8–18.

4. Corona turrita (Z dziennika podróży do Włoch) I — nr 5 s. 15–30.

Daty zapisów od 9 listopada do 16 grudnia 1947 r.

5. Corona turrita (Z dziennika podróży do Włoch) II — nr 6 s. 23–44.

Daty zapisów od 18 grudnia 1947 do 23 stycznia 1948.

6. Klęska armii włoskiej nad Donem — nr 8 s. 117–132.

Dział: Archiwum polityczne. — Omówienie dziennika oficera armii włoskiej z okresu: lipiec 1942 — marzec 1943. (Nuto Revelli „Maitardi. Diario di un alpino in Russia” Cuneo 1947.)

7. Stanisław Mackiewicz o Dostojewskim oraz kilka uwag o biografiach literackich — nr 14 s. 11–21.

Dot. m.in. książki Mackiewicza „Dostoyevsky” Londyn 1947.

8. Nowy dziennik podróży do Niemiec — nr 2/19 s. 13–42.

Zawiera: I. Przestroga dla podróżnych. II. Niemcy przed ich zagadką. III. Remilitaryzacja Niemiec Zachodnich. IV. Organizacja tymczasowości. V. Niemcy wobec własnej przeszłości. VI. Niemcy i okupanci.

9. Niemcy zimą 1948–1949 — nr 3/20 s. 3–19.

Zawiera: VII. Ruch wydawniczy i literacki.

Część II „Nowego dziennika podróży do Niemiec”. Na s. 19 sprostowanie dot. zniekształconego zdania w części pierwszej.

10. Niemcy zimą 1948–1949 — nr 4/21–5/22 s. 68–74.

Część III „Nowego dziennika podróży do Niemiec”.

11. Wspomnienie o Piotrze Borkowskim — nr 4/21–5/22 s. 178–180.

Dział: Straty kultury polskiej. — Dat.: Maisons-Laffitte, czerwiec 1949. — Zob. poz. 177.

12. Hitler i jego szef sztabu — nr 7/24 s. 121–130.

Dział: Książki. O książce Franza Haldera „Hitler als Feldherr” Monachium 1949.

13. Dom Strawińskiego w Uściługu — 1949 nr 8/25 s. 19–34.

14. Poezja i historia — nr 8/25 s. 71–72.

Podp. P. H. Jako wstęp „Od wydawnictwa” do wyboru 17 (z 26) wierszy Edwarda Rydza-Śmigłego z lat 1940–1941.

15. [Przekład:] Manes Sperber: *Głębsze niż otchłań*. Z upoważnienia autora przetłumaczył ... — nr 9/26 s. 18–25.

Podp. Leon Furatyk. — Na s. 18 przypis: Fragment powyższy jest drugim rozdziałem dalszego ciągu „Et le buisson derint cendre”, nad którym autor obecnie pracuje. Całość ma składać się z trzech tomów.

16. Sytuacja międzynarodowa widziana z Genewy — nr 5/31 s. 75–84.

Podp. Leon Furatyk. Dział: Archiwum polityczne.

17. Essay dla Kassandry — nr 6/32 s. 5–19.

Dedykacja: Cieniom L. R. [Ludwiki Rettingerowej].

18. Technika drukarska przeciw sklerozie przemysłu książkowego — nr 9/35 s. 138–142.

Podp. Leon Furatyk. Dział: Książki.

19. Monsieur Chlewaski — nr 12/38 s. 45–50.

Dot. Adama Klewańskiego (1763–1843), syna naturalnego Adama Kazimierza Czartoryskiego.

1951

20. Nowe przypisy do instrukcji dla samoczynnych ambasadorów — nr 1/39 s. 145–147.

Podp. „Jerzy Łysina. Pisałem w peruce, dnia 18 grudnia 1950”. — Dział: Z ostatniej chwili. Parodystyczny protokół z posiedzenia Rady Bezpieczeństwa ONZ.

21. Sprawy niemieckie — nr 2/40–3/41 s. 10–13.

O publikacji w *Schlesische Rundschau* na temat granic Polski. W formie listu do Jerzego Giedroycia.

22. Z ostatniej chwili — nr 2/40–3/41 s. 232–234.

Podp. Cyryl Doroteusz Mordęga.

23. Dzieci Warszawy w początkach XX-go stulecia — nr 4/42 s. 18–26.

Wspomnienia z lat szkolnych.

24. Wronia i Sienna — nr 5/43 s. 42–53.

Wspomnienia z okresu dwudziestolecia międzywojennego.

25. Dziennik podróży do Niemiec 1951 — nr 9/47 s. 37–53.

Rozdział 1. „Dokończenie nastąpi”. — Daty zapisów: Bern 15 i 19 czerwca, Monachium 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 czerwca [1951]. Dokończenie nie ukazało się.

1954

1952

26. Oświadczenie w sprawie nowej emigracji — nr 1/51 s. 2.

Dodatkowe 8 podpisów, m.in. Hostowca, pod Oświadczeniem podpisanym przez 23 osoby i opublikowanym w *Kulturze* 1951 nr 12. — Dot. stosunku emigracji do nowych emigrantów (w związku ze „sprawą Miłosza”).

27. Na marginesie nagród literackich — nr 4/54 s. 70–74.

Zawiera: „Józef Łobodowski”; „Teodor Parnicki”.

Dot. nagrody ufundowanej przez Polaków — gruźlików w Niemczech. Stempowski był trzecim, obok Jerzego Giedroycia i Wojciecha Zaleskiego członkiem jury. Artykuł przedstawia dwóch kandydatów Stempowskiego, którzy nagrodę otrzymali. Trzeci jego kandydat — Czesław Miłosz — jej nie otrzymał i wniosek w tej sprawie został opublikowany dopiero w 1998 r. w przypisach do korespondencji Stempowski — Giedroyc, t. 1, s. 178–179.

1953

28. Istotne i nieistotne aspekty wyborów niemieckich — nr 11/73 s. 43–48.

Dział: Archiwum polityczne. — Dot. wyborów w Republice Federalnej we wrześniu 1953 r.

1954

29. Obrazy z czasów kryzysu rolnego (1930–1936) — nr 1/75–2/76 s. 5–16.

Zawiera: „Bunt rolników argentyńskich”; „Trąba anioła”; „Rolnictwo francuskie w latach kryzysu”; „Glasberg”; „Licytacja w majątku pod Warszawą”.

## 30. Przeglądając słownik sowiecki — nr 3/77 s. 74–80.

Podp. Leon Furatyk. Dział: Archiwum polityczne. — Dot. słownika języka rosyjskiego wydanego w Moskwie w 1952 r.

## 31. List do Redaktora — nr 3/77 s. 118–120.

Dział: Najnowsza historia Polski. Uwagi krytyczne o artykule Michała Sokolnickiego „W służbie Komendanta” (*Kultura* 1953 nr 12). Odpowiedź polemiczna Sokolnickiego w liście do Redakcji (*Kultura* 1954 nr 4 s. 152–153); m.in. sprawy polsko-litewskie, stosunek do Żydów.

## 32. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 4/78 s. 23–35.

Zawiera: „O czernieniu papieru”; „O pewnych formułach porządkowych”; „O miarach i rytmach”; „O mierze i nieumiarze w powieści”; „O pewnej tradycji klasycznej”.

Pierwszy „Notatnik...” z cyklu publikowanego do roku 1969.

## 33. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 5/79 s. 3–13.

Zawiera: „Rubis d’Orient”; „Nowa powieść Parnickiego”.

Dot.: „Słowo i ciało. Powieść z lat 201–203” Teodora Parnickiego, Warszawa 1960. W spisie rzeczy numeru *Kultury*: Pamiętnik [!] nieśpiesznego przechodnia.

## 34. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Książki z Kraju — nr 6/80 s. 12–20.

O książce Hanny Mortkowicz-Olczakowej „Zmiany w krajobrazie”, Warszawa 1953 oraz o powieści Anny Kowalskiej „Na rogatce”, Warszawa 1953.

## 35. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Dziesięć lat literatury kierowanej — nr 9/83 s. 7–24.

Druga część szkicu jest poświęcona omówieniu XI Sesji Rady Kultury i Sztuki (15–16 IV 1954 w Warszawie). Z Hostowcem polemizował Jan Ulatowski w liście do Redakcji *Kultury* (1954 nr 11 s. 153–154) kwestionując zbyt pesymistyczne, jego zdaniem, prognozy polityczne autora. Powrócił raz jeszcze do tej sprawy w liście opublikowanym w *Kulturze* (1955 nr 1/2 s. 237).

## 36. „Forum” europejskie w Alpbach — nr 10/84 s. 31–38.

O dziesiątym zjeździe towarzystwa naukowego Collegium Austriacum w Alpbach w Austrii. W liście do Redakcji (*Kultura* 1954 nr 11 s. 155) Stempowski, podpisując się Leon Furatyk, poprawia błąd, który znalazł się w jego artykule.

## 37. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Fantazje bywalca koncertowego — nr 11/85 s. 17–28.

## 1955

## 38. Dziennik podróży do Westfalii — nr 1/87–2/88 s. 41–55.

Zawiera: „Koleje, dokumenty, podróże etc.”; „Podróżni obcy”; „W Westfalii: o czym się mówi”; „Liberalizm niemiecki”; „Dusseldorf”; „Ziemia”; „Dortmund”; „Korea”.

Dat.: październik-listopad 1954.

## 39. „Odwiłż” Erenburga — nr 3/89 s. 134–141.

Dział: Książki. Powieść Erenburga ukazała się w miesięczniku *Znamia* w maju 1954 r.; wydanie polskie w przekładzie Jana Brzechwy wydano w 1955 r. — druk ukończono 9 marca.

## 40. Polska, Rosja i Zachód — nr 4/90 s. 129–132.

Dział: Książki. O książce Wacława Lednickiego „Russia, Poland and the West” Londyn 1954.

## 41. Początki Rosji — nr 6/92 s. 137–142.

Dział: Książki. O książce Henryka Paszkiewicza „The Origin of Russia” Londyn 1954.



## 42. Nowe wydanie „Soli ziemi” — nr 7/93–8/94 s. 199–201.

Dział: Książki. Nowe, piąte wydanie książki Józefa Wittlina ukazało się w Nowym Jorku w 1954 r.

## 43. Konferencja Czterech w Genewie — nr 9/95 s. 7–18.

Zawiera: „Zmiana klimatu genewskiego”; „Organizacja i reklama”; „Sprawy niemieckie”; „Sprawa siedmiu państw zony sowieckiej”; „Próba interpretacji gestów symbolicznych”.

Dot. konferencji przywódców USA, ZSRR, Anglii i Francji w lipcu 1955 r., która zapoczątkowała okres tzw. odprężenia.

## 44. Odprężenie ogarnia emigrację — nr 10/96 s. 3–11.

Zawiera: „Fragment większej całości”; „«Odwilż» i perspektywy koegzystencji literackiej”; „Spotkania i rozmowy”; „Odezwa 48-miu”; „Drugi tor”; „Niewiadome”.

## 45. Wyprawa kijowska. Wyniki ankiety — nr 12/98 s. 3–10.

Omówienie rezultatów ankiety *Kultury* ogłoszonej w nr 5 z 1955 r. zawierającej pytania: 1. Czy sądzi pan(i), że wyprawa kijowska i jej cel polityczny były uzasadnione i dlaczego? 2. Jakie wnioski wyciąga pan(i) ze swej oceny tego epizodu historii?

## 1956

## 46. Dziennik podróży po moim pokoju w okresie odprężenia — nr 1/99 s. 12–25.

Zawiera: „Emigracja jako herezja”; „Poprawki do obrazu kraju”; „L'im-productive slave”; „Czynnik społeczny”; „Z kim mogą rozmawiać emigranci”; „Krytyka «Kultury» na emigracji”; „Miłosz i Hostowiec w radiu «Kraj»”.

Dat.: grudzień 1955.

## 47. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 2/100 s. 47–59.

Zawiera: „Teoria bierności”; „Portret młodego Panurga: Kółko spinozistów. Młody Panurg. Przygoda jako metoda wychowawcza. Krytyka przygody wolnej. Wielki system. Granice systemów. Współzawodnictwo z diabłem”.

„Młody Panurg” — Ely Culbertson (1891–1958), teoretyk brydża.

## 48. Z kraju milczenia — nr 2/100 s. 123–126.

Zawiera: „Odezwa 62-ch”; „Niedole czynnika społecznego”.

Podp. P. H. — Dot. odezwy rozgłośni „Kraj” wzywającej emigrantów do powrotu.

## 49. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 11/109 s. 29–37.

Zawiera: „Dialog o granicy polsko-niemieckiej”; „Idea Jagiellońska”.

Dot. m.in. książki Haralda Laeuena „Polnische Tragödie” Stuttgart 1955.

## 50. [Wypowiedź w ankiecie „Kultury”] — nr 12/110 s. 54–58.

Dot. ankiety „Literatura emigracyjna a Kraj”, m.in. o uchwale Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie ogłaszającej bojkot wydawnictw i czasopism krajowych.

## 51. Spotkanie historyków w Tybindze — nr 12/110 s. 114–119.

Dot. dyskusji polskich i niemieckich historyków w październiku 1956 r.

## 1957

## 52. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 1/111–2/112 s. 152–162.

Zawiera: „Między pracą a bezczynnością”; „Krajowe wydawnictwa artystyczne”.

Dział: Kronika kulturalna. — O wydawnictwach PIW-u poświęconych ołtarzowi mariackiemu Wita Stwosza oraz widokom Warszawy Canaletta.

53. Czytając Tukidydesa — nr 3/113 s. 7–18.
54. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 6/116 s. 13–17.  
Zawiera: „Nad wodospadem w Szafuzie”; „Mali artyści”.
55. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Mojżesz i Aron — nr 7/117–8/118 s. 17–23.  
O operze Arnolda Schönberga „Mojżesz i Aron”.
56. Klimat życia i klimat literatury — nr 10/120 s. 3–15.  
Ostatni fragment tekstu nosi tytuł: „Zbliżenia i możliwości interpretacji”.
57. „Odyseja” w nowym tłumaczeniu Wittlina — nr 11/121 s. 139–142.  
Dział: Książki. — O trzecim wydaniu przekładu Józefa Wittlina, Londyn 1957.

## 1958

58. Sulmona — nr 1/123–2/124 s. 49–60.  
O Sulmonie, mieście rodzinnym Owidiusza i uroczystościach związanych z 2000–leciem jego urodzin.
59. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Kaprysy kosmiczne i ich konsekwencje literackie (Trzy powieści Leopolda Buczkowskiego) — nr 4/126 s. 13–23.  
Dot. „Wertepów”, „Czarnego potoku” i „Doryckiego krążanka” wydanych przez PAX w 1954 i 1957 r.

60. Drugi krok w chmurach Marka Hłasko — nr 5/127 s. 133–137.  
Dział: Książki. O „Cmentarzach” i „Następnym do raju” wydanych przez Instytut Literacki, Paryż 1958. Polemiczne uwagi o artykule Hostowca zawiera list do Redakcji Jerzego Gömöri w nr 7–8 *Kultury*.
61. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 9/131 s. 59–68.  
Zawiera: „Zgoda Narodów”; „Granice literatury”; „Losy pasierbów”.  
O książkach Teodora Parnickiego „Koniec «Zgody Narodów»” Paryż 1955 oraz Floriana Czarnyszewicza „Losy pasierbów” Paryż 1958.
62. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 12/134 s. 20–26.  
Zawiera: „Kłopoty recenzenta muzycznego”; „New look”; „Z krajowej prozy artystycznej”.  
M.in. o tomie opowiadań Anny Kowalskiej „Nimfa” Warszawa 1958.

## 1959

63. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 1/135–2/136 s. 11–17.  
Zawiera: „Po powodzi”; „Szata słowna”; „Sentymentalizm”; „Środowisko społeczne powieści”; „Sztuka omfaloskopiczna”.  
M.in. o „Wieży” Herlinga-Grudzińskiego drukowanej w *Kulturze* 1958 nr 7–8.
64. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Z dziennika podróży (1) — nr 12/146 s. 3–16.  
Zawiera: „Frankfurt”; „Dom Goethego”; „Muzea i wystawy”; „Panna Elfryda”; „Anna Magnani”; „Pożegnanie”.

1960

65. **Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Z dziennika podróży. Dok[onczenie]** — nr 1/147–2/148 s. 15–33.

Zawiera: „Wiedeń”; „Wiedeń Franciszka Józefa”; „Legalizm austriacki”; „Festiwal młodzieżowy”; „Na stadionie”; „Imprezy festiwalowe”; „Balet leningradzki”; „Opera chińska”; „Mazowsze”; „Malarstwo na festiwalu”; „Grinzing”.

66. **Dies Academicus w Bazylei** — nr 1/147–2/148 s. 187–193.

Dział: Kronika kulturalna. — O jubileuszu 500-lecia uniwersytetu w Bazylei i nadaniu doktoratów honoris causa m.in. prof. Stanisławowi Kotowi.

67. **Guibus! Guibus!...** — nr 3/149 s. 159–160.

List do Redakcji podp. Leon Furatyk; „grzechy łaciny” w nr 1–2 *Kultury* z 1960 r. — W bibliografii *Kultury* (1958–1973) w tytule listu znalazł się błąd: „Quibus”.

68. **Człowiek zagrożony** — nr 4/150 s. 145–147.

Dział: Książki. — O Hansie Zbindenie, szwajcarskim pisarzu i historyku, i jego książce „Der bedrohte Mensch” Berno 1959.

69. **Start** — nr 5/151 s. 143–146.

Dział: Książki. — O powieści Jana Brzękowskiego „Start” Londyn 1959.

70. **Etapy pewnego odwrotu** — nr 6/152 s. 127–132.

Dział: Książki. — O pierwszym tomie *Pamiętnika Kijowskiego* Londyn 1959. — Uwagi polemiczne o art. Hostowca w liście do Redakcji Konstantego Zelenki *Kultura* 1961 nr 1–2.

71. **Między książkami** — nr 7/153–8/154 s. 201–215.

Zawiera: „Cosmografia purgatorii”; „Pamiętka z Kosowa”; „Handbuch «Polen»”.

Dział: Książki. — Dot. książek: Paweł Mayewski „Rzeka” Londyn 1960; Wit Tarnawski „Ucieczka” Londyn 1960; Werner Markert „Polen” Kolonia-Graz 1959; Gotthold Rhode „Die Ostgrenze Polens” Kolonia-Graz 1955; Hans Roos „Polen und Europa” Tybinga 1957; Harald Laeuen „Polnische Tragödie” Stuttgart 1955.

72. **Puryzm językowy a przekład** — nr 9/155 s. 114–117.

Dział: Kronika kulturalna. — W formie listu do Jerzego Giedroycia o swoim przekładzie „Doktora Żiwago” Pasternaka — m.in. o zarzutach dotyczących pojawiających się tam rusycyzmów.

73. **Dwa wyrazy proszą o chwilę uwagi (list do współpracowników i czytelników „Kultury”)** — nr 10/156 s. 125–127.

Dot. pisowni wyrazów: „milenium”/„millenium”/„millennium” oraz „essay”/„essej”/„esej”. — Listy do Redakcji w tej sprawie Franciszka Grzesika, Wacława Iwaniuka i Henryka Schoenfelda ukazały się w *Kulturze* 1960 nr 12.

74. **Książki, ludzie, kulisy** — nr 10/156 s. 151–154.

Dział: Książki. — O szkicach Tymona Terleckiego „Ludzie, książki, kulisy” Londyn 1960.

1961

75. **Notatnik nieśpiesznego przechodnia** — nr 1/159–2/160 s. 13–25.

Zawiera: „Dookoła nagrody literackiej”; „Ciągłość i kontrasty”.

Dot. nagrody Goncourtów. — Esej „Ciągłość i kontrasty” o przemianach cywilizacji współczesnej dedykowany „Pamięci Ludwika Gumplowicza w pięćdziesiątą rocznicę śmierci”.

76. „Pierścień z Herkulanum” — nr 1/159–2/160 s. 197–199.  
Dział: Książki. — O szkicach literackich Marii Danilewiczowej „Pierścień z Herkulanum i płaszcz pokutnicy” Londyn 1960.
77. *Spizowa brama i parafialne wrota* — nr 3/161 s. 158–163.  
Dział: Książki. — O „Spizowej bramie” i „Urzędzie”, książkach Tadeusza Brezy o Watykanie wydanych w Warszawie w 1960 r.
78. *Ślepi bez lasek* — nr 4/162 s. 135–138.  
Dział: Książki. — O książce Zofii Chądzyńskiej „Ślepi bez lasek” Warszawa 1959.
79. [List do redakcji o Róży Luksemburg] — nr 4/162 s. 148.  
Podp. Leon Furatyk. — Zawiera wiersz Róży Luksemburg.
80. *Literatura emigracyjna w wieży babel języków* — nr 6/164 s. 3.  
Podp. P. H. — Wstęp do wypowiedzi ogłoszonych w tym numerze i zapisanych w spisie rzeczy jako „Sympozjon poliglotów”, na który składa się: „Mowa żywa i język literacki” oraz „Oddalenie i powrót do języka polskiego” Hostowca, „Czwórjęzyczne kłopoty” Jeleńskiego, „Zagadnienia językowe emigracji” Herlinga-Grudzińskiego i „Refleksje na temat pisania w obcym języku” Brzękowskiego.
81. *Mowa żywa i język literacki. Oddalenie i powrót do języka polskiego* — nr 6/164 s. 4–10.
82. *Notatnik nieśpiesznego przechodnia* — nr 7/165–8/166 s. 17–27.  
Zawiera: „Rozmówki Ollendorfa”; „Gdzie umieścić Czycza”; „Do Kazimierza Wierzyńskiego”.  
Dot. m.in. opowiadania Stanisława Czycza „And” *Twórczość* 1961 nr 3 oraz tomu wierszy Wierzyńskiego „Tkanka ziemi” Paryż 1960.

83. *Skąpani w ogniu* — nr 9/167 s. 122–125.  
Dział: Książki. — O powieści Wojciecha Żukrowskiego „Skąpani w ogniu” Warszawa 1961.
84. *Młody poeta w zamku* — nr 9/167 s. 125–128.  
Dział: Książki. — O książce Leopolda Buczkowskiego „Młody poeta w zamku” Warszawa 1960.
85. *Nagroda Literacka „Kultury” za rok 1961* — nr 12/170 s. 119–121.  
O laureacie nagrody — Józefie Łobodowskim.

## 1962

86. *Notatnik nieśpiesznego przechodnia* — nr 1/171–2/172 s. 3–10.  
Zawiera: „O suchym dębie u Filostrata”; „Anatomia satyrów”; „Stare teksty i aktualne aluzje”.
87. *Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Dziewczyna ze stylosem* — nr 3/173 s. 21–28.  
Dot. m.in. losów jęz. łacińskiego w czasach współczesnych.
88. *Notatnik nieśpiesznego przechodnia* — nr 7/177–8/178 s. 29–36.  
Zawiera: „Kompleks Zachodu”; „Kompleksy jagiellońskie”; „Kompleks pańszczyźniany”; „Wyspa kielbas”; „Do źródła!”.  
Dot. m.in. szkiców Jana Błońskiego „Zmiana warty” oraz Jurija Kosacza, ukraińskiego emigracyjnego publicyisty i jego pamfletu „Bankiet dorobkiewiczów” wymierzonego w emigrację ukraińską a także w *Kulturę*.

89. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 9/179 s. 25–48.

Zawiera: „HARLEM: Der Groote Markt, Sint Bavo; Vleeshal, Domy i ulice, Próba uogólnienia, Frans Hals, Haarlemmer Hout, Spotkanie z mieszkańcami, Typ cywilizacji, Zandvoort. [AMSTERDAM]: Amsterdam, Jodenbuurt, Muzea, Dla turystów. FRANKFURT: Hauptwache, Granice prosperity, O młodzieży, Rozmowy z młodszymi i starszymi”.

90. [Przekład:] **Nikołaj Arzak**: Człowiek z MINAP'u. Przeł. z ros. ... — nr 9/179 s. 49–65.

Podp. Leon Furatyk.

## 1963

91. Nagroda Literacka „Kultury” za rok 1962 — Zygmunt Haupt — nr 1/183–2/184 s. 195–196.

Podp. P. H. Poprzedzone informacją: Jury w osobach Jerzego Giedroycia, Pawła Hostowca i Konstantego Aleksandra Jeleńskiego przyznało nagrodę Zygmunutowi Hauptowi, którego zbiór opowiadań ukaże się w najkrótszym czasie nakładem Instytutu Literackiego.

92. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 3/185 s. 8–21.

Zawiera: „O PRZYŚPIESZANIU SIĘ HISTORII: Kilka wątpliwości. Inne prędkie etapy historii. Wymagania narracji. Tu que no puedes”; „W DZIESIĘCIOLECIE ŚMIERCI STALINA: Mechanizm dyktatury. Dyktatorzy i poeci. Wspomnienie z 1944–1945”.

W nr 4 *Kultury*, s. 158–159 — list Stanisława Sagasza z uwagami dotyczącymi „Notatnika”.

93. [Przekład:] **Ernst Bloch**: O stopniach i granicach odpowiedzialności. Przeł. ... — nr 5/187 s. 3–8.

Podp. Leon Furatyk. Na s. 160 nota biograficzna o Ernstcie Blochu (1885–1977).

94. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 5/187 s. 126–134.

Zawiera: „Mały dziennik podróży: Interlaken-Bonn. Kryzys Republiki Federalnej. Bonn. W drodze powrotnej”.

95. [Przekład:] **Aleksander Solżenicyn**: Zdarzenie na stacji Kreczetowka. Przeł. z ros. ... — nr 7/189–8/190 s. 5–53.

Podp. Leon Furatyk.

96. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 10/192 s. 10–20.

Zawiera: „Siedem krów tłustych cierpi na niestrawność”; „Śmierć na asfalcie”.

97. [Przekład:] **Wiktor Niekrasow**: Na obu brzegach Oceanu (Fragmenty). Przeł. z ros. ... — nr 12/194 s. 41–53.

Podp. Leon Furatyk. — Wrażenia z pobytu we Włoszech ogłoszone w grudniu 1962 r. w miesięczniku *Nowyj Mir* w Moskwie.

98. Nagroda Literacka „Kultury” na rok 1963 — nr 12/194 s. 125.

Podp. P. H. — Nota o przyznaniu nagrody Teodorowi Parnickiemu.

## 1964

99. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 3/197 s. 15–24.

Zawiera: „W Turynie”; „Papier i literatura”.

W nr 5 *Kultury* list polemiczny E. J. Czerniawskiego w obronie pamięci Józefa Piłsudskiego w związku z uwagą Hostowca w zakończeniu szkicu „W Turynie”. Przeciwno krytycznej ocenie Piłsudskiego i Polski międzywojennej protestował także Marian Kamil Dziewanowski w liście do redakcji (*Kultura* nr 7–8), zawierającym m.in. cytaty z wydanej w 1921 r. broszury Dymitra Mereżkowskiego poświęconej Piłsudskiemu.



1964

100. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Słowo między zdobnictwem i służbą — nr 5/199 s. 8–15.

101. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Esej berdyczowski — nr 6/200 s. 35–40.

1965

102. Antyczny szlak Wieniewskiego — nr 1/207–2/208 s. 222–224.

Dział: Książki. O zbiorze szkiców Ignacego Wieniewskiego „Antycznym szlakiem” Londyn 1964. (Książka zawiera przedmowę Hostowca.)

103. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 6/212 s. 17–25.

Zawiera: „Rahyb”; „Kadi”.

Dat.: Tinus, 9 maja 1965. W liście do Redakcji (1965 nr 9) Irena Słowikowska przypomina „Powieść o Szemiakinom sudie” — rosyjski odpowiednik opowiadania „Kadi”.

104. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Epitaphium — nr 10/216 s. 3–10.

O ostatnim numerze czasopisma literackiego *Mercure de France* ukazującego się w Paryżu od 1890 r.

105. Abram Terc — nr 12/218 s. 3–7.

W związku z aresztowaniem w Moskwie Andrieja Siniawskiego (Abrama Terca).

1966

1966

106. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 1/219–2/220 s. 21–37.

Zawiera: „Słońce jesieni”; „Ancona”; „M/N Egadi”; „Questiones naturales”; „Split”; „Mestrowić”; „Perspektywy «liberalizacji»”; „Zadar”; „Michajlo Michajlov”; „Dla turystów”.

O pobycie w Jugosławii w październiku 1965 r.

107. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Przyśpieszanie się i nieruchomość — nr 4/222 s. 22–26.

W przypisie autor odsyła do „Notatnika nieśpiesznego przechodnia” w nr 3 z 1963 r. Zob. poz. 92.

108. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Niezdecydowanie pani Barbary — nr 5/223 s. 18–24.

O Barbarze Niechcicowej, postaci z „Nocy i dni” Marii Dąbrowskiej.

109. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 9/227 s. 2–12.

Zawiera: „Demonstracja Mihajlova”; „List do fotografów — amatorów”.

O projekcie Michajlo Mihajlova powołania w Jugosławii stronnictwa niezależnych socjalistów i czasopisma politycznego. Polemika z korespondentem belgradzkim *New York Timesa*.

110. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Prochy Norwida — nr 12/230 s. 3–5.

Dot. pomysłu sprowadzenia prochów Cypriana Norwida do kraju, gdzie powstał w tym celu komitet pod przewodnictwem Zenona Kliszki.

1967

111. Notatnik nieśpiesznego przechodnia — nr 4/234 s. 16–22.

M.in. O występach w Bernie Living Theatre z przedstawieniem „Mysteries and smaller pieces”.

1968

112. „Litieraturna Gazieta” o „Kulturze” — nr 3/245 s. 74.

Podp. P. H. — Dot. kłamstw zawartych w art. Janusza Kolczyńskiego „Ciemna gra pana Jerzego Giedroycia”.

113. Bolesław Miciński — nr 4/246 s. 15–18.

Artykuł zawiera fragment listu Micińskiego do Stempowskiego z marca 1941 r. zatytułowany „Refleksje o grze w szachy” oraz notatkę Micińskiego „Myśli do konkluzji” napisaną przed jego odczytem o eseju.

114. Wspomnienie o przyjacielu — nr 4/246 s. 130–132.

O Jewhenie Małaniuku (1897–1968) poecie i eseiście ukraińskim. W nr 1–2 *Kultury* z 1969 r. ukazał się list do Redakcji, w którym Jerzy Piotrowski uzupełniał wiadomości zawarte w artykule Hostowca.

115. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Kłopoty awangardy — nr 10/252 s. 41–53.

Dot. Biennale w Wenecji w 1968 r.

1969

116. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Gorzka pigułka — nr 1/256–2/257 s. 9–14.

Dot. m.in. encykliki Pawła VI „Humanae vitae”.

117. Notatnik nieśpiesznego przechodnia: Dwadzieścia lat później — nr 11/266 s. 6–12.

Pod tekstem nota Redakcji: „Ostatni «Notatnik nieśpiesznego przechodnia» Jerzego Stempowskiego piszącego pod pseudonimem Paweł Hostowiec, miał być poświęcony *Kulturze*, jej historii i jego z nią współpracy. Niestety długotrwała choroba i nagła śmierć uniemożliwiły mu dokończenie eseju. Zamieszczamy więc tylko pierwszą jego część, licząc, że zainteresuje Czytelników. Komunikujemy jednocześnie, że Instytut Literacki zamierza w niedalekiej przyszłości wydać Dzienniki Podróży Pawła Hostowca. Tytuł wyboru «Od Berdyczowa do Rzymu» został przed śmiercią ustalony przez autora”.

1971

118. Poliaki w romanach Dostojewskiego — [nr 2 w języku rosyjskim] s. 59–79.

Przekład A. G. [Natalia Gorbaniewska].

1972

119. List do Zygmunta Haupta — nr 4/295 s. 72–73.

List z 11 stycznia 1966 r. opublikowany po eseju Haupta „Z Lacczyny”. W Bibliografii *Kultury* (1958–1973) tytuł utworu Haupta z błędem.

1984

120. *Essay für Kassandra* — Herbst s. 84–101.

Podp. Jerzy Stempowski. — Numer specjalny w jęz. niemieckim. Esej w przekładzie Niny Kozłowskiej.

1996

121. *Rubis d'Orient* — nr 1/580–2/581 s. 170–178.

Dział: Kronika kulturalna. — Przedruk z *Kultury* 1954 nr 5 wraz z przedrukiem fragmentu „Dziennika” Gombrowicza z 1953 r. Nadtytuł: O Cioranie. — Publikowane z powodu śmierci Emila Ciorana w czerwcu 1995 r.

122. [Fragment listu Stempowskiego do Giedroycia z 5 VII 1964] — nr 3/582 s. 116–117.

Dział: Ci, co odeszli. [Redakcja]: Josif Brodski. — Tekst ogłoszony w związku ze śmiercią Brodskiego (28 I 1996) zawiera obszerny fragment listu Stempowskiego do Giedroycia dot. procesu Brodskiego w Leningradzie.

1998

123. [List do Wacława Lednickiego] — nr 4/607 s. 148–149.

List z 22 I 1932 w aneksie poz. 160.

## O Stempowskim w *Kulturze*

124. KAJ [Konstanty A. Jeleński]: *Spacer nieśpiesznego przechodnia* — 1954 nr 10/84 s. 139–140.

O książce Stempowskiego „La Terre Bernoise” Genewa 1954.

125. [Józef Czapski]: *Maupassant, Hostowiec, abstrakcja* — 1959 nr 7/141–8/142 s. 167–172.

Podp. J. Cz. Dział: Kronika kulturalna. W artykule obszerny cytat z listu Stempowskiego do Czapskiego z grudnia 1958 r. Zob. „Okaleczony list” Czapskiego, poz. 153.

126. *Nowa nagroda literacka za essay* — 1961 nr 4/162 s. 131–132.

Dział: Nagrody i Konkursy. — Dot. przyznanej „Jerzemu Stempowskiemu (Pawłowi Hostowcowi)” nagrody literackiej za esej, ufundowanej przez Izabelę Neyman i oddanej do dyspozycji redakcji *Kultury*.

127. Michał Sambor [Michał Chmielowiec]: *Równy krok nieśpiesznego przechodnia* — 1961 nr 5/163 s. 103–109.

Dział: Kronika kulturalna.

128. Józef Czapski: *Przy Sybillach królowych* — 1961 nr 11/169 s. 27–31.

Nadtytuł: O Pawle Hostowcu.

129. Gustaw-Herling Grudziński: *Wyjścia z milczenia* — 1961 nr 11/169 s. 31–37.

Nadtytuł: O Pawle Hostowcu.

130. **Konstanty A. Jeleński: Paweł Hostowiec, czyli o wysiłku wyobraźni** — 1961 nr 11/169 s. 37–41.

Nadtytuł: O Pawle Hostowcu.

131. **Czesław Miłosz: Proza** — 1961 nr 11/169 s. 41–44.

Nadtytuł: O Pawle Hostowcu.

132. [Nota Redakcji:] **Nagroda Literacka Anny Godlewskiej** — 1963 nr 9/191 s. 159.

Informacja o przyznaniu 13 lipca 1963 r. w Lucernie nagrody „Jerzemu Stempowskiemu — pseudonim Paweł Hostowiec — za dorobek w dziedzinie eseju i krytyki literackiej”. Był to rezultat ankiety rozpisanej wśród ludzi pióra na emigracji, w której wzięło udział 136 osób. Pierwsze miejsce zajął Józef Mackiewicz (nagroda za twórczość powieściopisarską), drugie — Stempowski.

133. **J. W.: Omówienie ankiety „Kultury”** — 1963 nr 10/192 s. 105–114.

Dot. Ankiety z marca 1962 r. Odpowiedzi zawierały opinie czytelników o *Kulturze*. Hostowiec znalazł się wśród najwyżej cenionych autorów na drugim miejscu za Juliuszem Mieroszewskim a przed Czesławem Miłoszem, Tadeuszem Nowakowskim, Józefem Czapskim i Witoldem Gombrowiczem.

134. (m.l.d.) [Maria Danilewiczowa]: **W oczach Londynu** — 1964 nr 4/198 s. 138–149.

Prywatna, „nieoficjalna a rozszerzona” lista członków Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie. Pod nr 90: „Stempowski Jerzy (pseud. Paweł Hostowiec) dobry duch *Kultury* i kultury polskiej w ogóle”.

135. **Nagrody Fundacji im. Alfreda Jurzykowskiego** — 1965 nr 3/209 s. 105.

Komunikat o przyznaniu — po raz pierwszy — nagród (za rok 1964). Oprócz Pawła Hostowca nagrody otrzymali: Stanisław Pigoń, Maria Ossowska, Gustaw Herling-Grudziński, Sławomir Mrożek, Roman Palester, Krystyna Sadowska, Zbigniew Herbert oraz Kazimierz Wierzyński (nagroda specjalna).

136. [Nagroda literacka „Kultury”] — 1967 nr 5/235 s. 5.

Z okazji dwudziestolecia *Kultury* nagrodę „za całość twórczości literackiej” w wysokości 1000 franków redakcja przyznała „Jerzemu Stempowskiemu (Pawłowi Hostowcowi)”. Pozostali laureaci: Lidia i Adam Ciołkoszowie oraz Piotr Guzy.

137. **Nagroda literacka im. Anny Godlewskiej** — 1969 nr 10/265 s. 156.

Jury nagrody, któremu przewodniczył Jerzy Stempowski, przyznało ją w Bernie Marianowi Hemarowi.

138. **Wpłaty dla uczczenia pamięci J. Stempowskiego** — 1969 nr 11/266 s. 2.

Lista wpłacających i kwoty „Na pomoc dla polskich studentów aresztowanych w PRL zebrane w dniu pogrzebu przez Kazimierza Vincenza”.

139. **Józef Czapski: Jerzy Stempowski** — 1969 nr 11/266 s. 3–5.

Tekst ilustrowany rysunkiem Czapskiego przedstawiającym Stempowskiego w sierpniu 1969 r.

140. [Nota o śmierci Jerzego Stempowskiego] — 1969 nr 11/266 s. 151.

Dział: Wydarzenia miesiąca. — „Zmarł w Bernie w wieku 74 lat ...”

141. **Gustaw Herling-Grudziński: Pożegnalny list** — 1969 nr 12/267 s. 43–46.

Dział: Straty kultury polskiej. — Art. zawiera obszerne fragmenty listu Stempowskiego do Herlinga-Grudzińskiego z 17 I 1969.

142. **Tymon Terlecki: „Pan Jerzy”** — 1969 nr 12/267 s. 46–56.

Dział: Straty kultury polskiej.

143. **Hans Zbinden: Wielki polski emigrant** — 1969 nr 12/267 s. 56–59.

Dział: Straty kultury polskiej. — Art. uzupełniony notą o Zbindenie (1893–1971), szwajcarskim pisarzu i uczonym, przyjacielu Stempowskiego od czasów przedwojennych.

144. **Julian Godlewski: Oświadczenie** — 1969 nr 12/267 s. 145–146.

Dział: Listy do Redakcji. — Dot. charakteru jego wpłaty dla uczczenia pamięci Stempowskiego: dystansuje się wobec intencji politycznych zawartych w informacji podanej w *Kulturze*. Redakcja wyjaśnia nieporozumienie.

145. **Wpłaty na Fundusz „Kultury”** — 1970 nr 1/268–2/269 s. 2.

Wśród nich wpłaty dla uczczenia pamięci Stempowskiego, m.in. Czesława Miłosza i Łoży Polskiej „Kopernik” z Paryża. Dalsze wpłaty (m.in. Tymona Terleckiego) zostały odnotowane w nr 3, 5 i 7–8.

146. **Maciej Broński [Wojciech Skalmowski]: Wędrowiec i róże** — 1972 nr 1/292–2/293 s. 217–219.

Dział: Książki. — Z okazji ukazania się w *Bibliotece „Kultury”* tomu esejów Stempowskiego „Od Berdyczowa do Rzymu”.

147. **Czesław Miłosz: Duże cienie** — 1972 nr 10/301 s. 19–33.

Art. poświęcony problemom polskiej inteligencji. — O Stempowskim na s. 23–26.

148. **Józef Czapski: Dwie prowokacje** — 1972 nr 12/303 s. 3–8.

M.in. polemika z art. Miłosza „Duże cienie” dotycząca Jerzego Stempowskiego (s. 6–8).

149. **Emigracyjne nagrody pisarskie** — 1973 nr 1/304–2/305 s. 184.

Alfabetyczny spis nagród literackich.

150. **Zygmunt Haupt: Inwokacja do powiatu Latyczowskiego** — 1973 nr 7/310–8/311 s. 75–80.

Zawiera m.in. obszerne cytaty z listów Stempowskiego do Haupta z 21 VIII i 3 XII 1963 r. o Leopoldzie Sacher-Masochu.

151. **Czesław Miłosz: Uzupełnienia** — 1977 nr 3/354 s. 129–134.

Dział: Kronika kulturalna. — Uzupełnienia uwag o „trzech polszczyznach” w szkicu Miłosza „Ogród nauk” (*Kultura* 1976 nr 12). Ostatni akapit poświęcony polszczyźnie Stempowskiego.

152. **[Zapisy cenzury]** — 1981 nr 7/406–8/407 s. 219–223.

Dział: Dokumenty. — Na s. 221 informacja, że cenzor może zrezygnować „z obowiązku zamieszczania politycznej charakterystyki osoby, jeśli zwalniany materiał dotyczy wyłącznie twórczości przedwojennej”. Zapis ten, obowiązujący od końca stycznia 1981 r., dotyczy Hostowca-Stempowskiego, Józefa i Marii Czapskich, Wacława Grubińskiego, Aleksandra Hertza, Tymona Terleckiego, Karola Zbyszewskiego. Zachowane natomiast zostają dawne zalecenia dopuszczające nazwiska tych osób do bibliografii oraz zezwalające na krótkie wzmianki. Zakazuje się publikowania jakichkolwiek „pozytywnych ocen ani tych osób, ani ich twórczości (krytyczne mogą być zwalniane według normalnych kryteriów)”.

153. **Józef Czapski: Okaleczony list** — 1984 nr 6/441 s. 99–106.

Dział: Kronika kulturalna. — Zawiera list Stempowskiego do Czapskiego z końca 1958 (lub początku 1959 r.) pozbawiony jednej zagubionej strony, którą Czapski uprzednio opublikował w *Kulturze* 1959 nr 7–8, zob. poz. 125.

154. **Szkice literackie [Stempowskiego]** — 1992 nr 6/537 s. 147.

Wydarzenia miesiąca. — Dat.: 15 III 1992. — O oddaniu przez wydawnictwo „Czytelnik” na przemiał „Szkiców literackich” (Warszawa 1988) wraz z 191 książkami innych autorów.



155. [Śmierć Izy Faleńskiej] — 1992 nr 9/540 s. 168.

Wydarzenia miesiąca. — Dat.: 13 VII 1992. — Iza Faleńska de Neyman, aktorka, zaprzyjaźniona ze Stempowskim i adresatka wielu listów.

156. [Urna z prochami Stempowskiego na Powązkach] — 1994 nr 11/566 s. 154.

Wydarzenia miesiąca. — Dat.: 4 X 1994. — o złożeniu urny z prochami Stempowskiego w grobie rodzinnym na Powązkach w dwudziestą piątą rocznicę śmierci oraz o jego archiwum.

157. Andrzej Stanisław Kowalczyk: Nieznane utwory znanego (?) autora — 1996 nr 5/584 s. 120–123.

Dział: Książki. — Dot. książki Stempowskiego „Felietony dla Radia Wolna Europa” opr. Jerzy Timoszewicz, Wydawnictwo Książkowe Twój Styl, Warszawa 1995.

158. Andrzej Stanisław Kowalczyk: Los archiwum Jerzego Stempowskiego — 1997 nr 3/594 s. 104–106.

Dział: Sprawy i troski. — Dot. archiwum znajdującego się w depozycie w Bürgerbibliothek w Bernie.

159. Jerzy Timoszewicz: [List do Redakcji] — 1997 nr 3/594 s. 172–174.

Dot. m.in. współpracy Stempowskiego z *Kulturą* i jego miejsca w publikacjach Instytutu Literackiego po 1969 r.

160. Jerzy Timoszewicz: Filosofow – Czapski – Stempowski — 1998 nr 4/607 s. 139–149.

Dział: Kronika kulturalna. — Dot. m.in. archiwum Dymitra Filosofowa (1872–1940). Zawiera także list Józefa Czapskiego do Jerzego Timoszewicza z 1986 r. oraz list Jerzego Stempowskiego do Wacława Lednickiego z 22 I 1932 w sprawie wydania wyboru pism Filosofowa.

161. Wolfgang Schlott: „Księgozbiór przemysłników” Stempowskiego — 1999 nr 5/620 s. 137–138.

Dział: Książki. — Dot. wyboru pism Stempowskiego „Bibliothek der Schmuggler”. Herausgegeben von Basil Kerski. Aus dem Polnischen Agnieszka Grzybowska, Nina Kozłowska, Roswitha Matwin-Buschmann. ROSPO Verlag, Hamburg 1998. — Artykuł Schlotta ukazał się w Stuttgarcie w czasopiśmie „Osteuropa”. — Przeł. Leszek Szaruga.

162. Andrzej Stanisław Kowalczyk: Stempowski i teatr — 2000 nr 5/632 s. 144–148.

Dział: Książki. — Dot. książki Stempowskiego „Pamiętnik teatralny trzeciej klasy i inne szkice”. Wybór i opr. Jerzy Timoszewicz. Wyd. Literackie, Kraków 1999.

163. Jan Zieliński: Listy odśrodkowe — 2000 nr 6/633 s. 144–147.

Dział: Książki. — Dot. wydania przez *Zeszyty Literackie* listów Stempowskiego do różnych adresatów: Marii i Józefa Czapskich, Jana Kotta, Czesława Miłosza, Marii i Stanisława Stempowskich, Wiktora Weintrauba i Józefa Wittlina. Warszawa 2000.

CZĘŚĆ DRUGA

Jerzy Stempowski  
w wydawnictwach  
Instytutu Literackiego w Paryżu

## 164. DZIENNIK PODRÓŻY DO AUSTRII I NIEMIEC

Rzym: Inst. Lit. 1946, 72 s.

Druk w: Officine Grafiche Italiane.

Przedruk w: „Od Berdyczowa do Rzymu” z odmiennym datowaniem zapisów dziennych.

## 165. IL CALVARIO CONTINUA... DIARIO DI UN VIAGGIO IN AUSTRIA E GERMANIA

Roma: Casa Editrice Lettere 1947 [1946], 92 s.

Druk w: Officine Grafiche Italiane.

Podp. Paolo Hostowiec. Tekst bez usterek, które znalazły się w wyd. polskim.

## 166. [WSTĘP:] ARTHUR KOESTLER: CIEMNOŚĆ W POŁUDNIE

Przeł. Tymon Terlecki.

Paryż: Inst. Lit. 1949, 165 s.

Podp. P. H. — Od wydawnictwa... — Tekst stanowi pierwszą część nr 16–17 *Kultury* z 1949 r. Pozbawiony okładki czasopisma funkcjonuje jako druk zwarty.

Wyd. 2. Paryż 1983, *Bibl. „Kultury”*, t. 377. Bez wstępu Hostowca.

## 167. [PRZEKŁAD:] BORYS PASTERNAK: DOKTOR ŻIWAGO

Wiersze w przekładzie Józefa Łobodowskiego

Przeł. z ros. ...

Paryż: Inst. Lit. 1959, 508 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 44.

Data ukończenia druku: 26 VI 1959.

Wyd. 2. 1959; wyd. 3. 1967 bez zapowiedzianego na karcie tytułowej „Stenogramu ogólnego zebrania pisarzy moskiewskich z 31 X 1958 w sprawie B. Pasternaka” (w przekładzie Józefa Łobodowskiego).

## 168. ESEJE DLA KASSANDRY

Paryż: Inst. Lit. 1961, 310 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 65.

Data ukończenia druku: 17 VII 1961.

Zawiera: O czernieniu papieru; O współczesnej formacji humanistycznej; Esej dla Kassandry; Klimat życia i klimat literatury; Czytając Tukidydesa; Monsieur Chlewaski; Dzieci Warszawy w początkach XX stulecia; Wronia i Sienna; Obrazy z czasów kryzysu rolnego; Portret młodego Panurga; Notatnik niespiesznego przechodnia: Rubis d'Orient; Nad wodospadem w Szafuzie; Granice literatury; Kłopoty recenzenta muzycznego; New look; Po powodzi; — Pan Jowialski i jego spadkobiercy; Polacy w powieściach Dostojewskiego; Graniczne punkty sztuki u naturalistów; Chimera jako zwierzę pociągowe; Pełnomocnictwa recenzenta.

## 169. [WSTĘP:] ANDRZEJ STAWAR: PISMA OSTATNIE

Z przedmową...

Paryż: Inst. Lit. 1961, 276 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 67.

Data ukończenia druku: 8 IX 1961.

Seria: Dokumenty. — Przedmowa poprzedzona kartą tytułową: Od Wydawnictwa. Tom zawiera: Eseje drukowane w latach 1934–1936 w *Pod Prąd* pod pseudonimem Paweł Trestka; Inne eseje przedwojenne; Glossy (Grenoble-Maisons-Laffitte 1961).

## 170. [WSTĘP:] BERNARD SINGER: OD WITOSA DO SŁAWKA

Słowo wstępne...

Paryż: Inst. Lit. 1962, 397 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 78.

Data ukończenia druku: 8 VI 1962.

Wstęp do wyboru artykułów drukowanych w *Naszem Przeglądzie* w latach 1926–1939. — Książka dedykowana przez autora: „pamięci Syna mego Nachuma Barucha, który zginął pod Tobrukiem”.

## 171. OD BERDYCZOWA DO RZYMU

Paryż: Inst. Lit. 1971, 415 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 210.

Data ukończenia druku: 15 X 1971.

Na karcie tytułowej: Jerzy Stempowski (Paweł Hostowiec). Na s. 410–416: Pełny wykaz wydawnictw *Biblioteki „Kultury”*. Zawiera: Nota biograficzna autora. — Esej berdyczowski; W dolinie Dniestru; Pielgrzym; Nowe marzenia samotnego wędrowca; Europa w 1938–1939; Księgozbiór przemysłowców; Dzienniki podróży: Dziennik podróży do Austrii i Niemiec (listopad-grudzień 1945); Corona turrita (Z dziennika podróży do Włoch, listopad 1947 — styczeń 1948); Nowy dziennik podróży do Niemiec (czerwiec 1951); Dziennik podróży do Westfalii (październik — listopad 1954); Sulmona 1958; Niemcy — Austria 1962 [właśc. 1959]; Holandia 1962; Bonn 1963; W Turynie 1963; Słońce jesieni (Jugosławia 1965); — Drzewa republiki berneńskiej. — W nocy biograficznej rok urodzenia 1894 zamiast właściwego: 1893.

CZĘŚĆ TRZECIA

Jerzy Stempowski  
w *Zeszytach Historycznych*

172. Adam Zieliński: *Korespondencja z Jerzym Stempowskim 1941–1942.* (Myśli o problemach polsko-ukraińskich) — 1978, zesz. 45, s. 8–56.  
Przedmowa i komentarze Adama Zielińskiego (datowane 14 VIII 1977) do 4 listów Stempowskiego i 3 Zielińskiego. Publikacja zawiera także tekst listu Stanisława Grabskiego do Zielińskiego z 14 V 1942 r. — W *Zeszytach Historycznych* 1980 zesz. 51 ukazał się list Kazimierza Groszyńskiego (datowany: Warszawa 1979 r.) prostujący informacje Stempowskiego dotyczące Liceum Krzemienieckiego.
173. Jerzy Stempowski o Żydach — 1994, zesz. 110, s. 156–160.  
Dział: Okruchy historii. Dwa listy do Jerzego Giedroycia z 18 VII i 27 X 1957 r.
174. Jerzy Stempowski o masonerii (List do J. Giedroycia) — 1995, zesz. 111, s. 226–230.  
Dział: Okruchy historii. List z 17 VII 1954, niezamieszczony w wydaniu korespondencji Giedroyc — Stempowski (Warszawa 1998).
175. Andrzej Stanisław Kowalczyk: *Jerzy Stempowski i Akcja Kontynentalna* — 2003, zesz. 144, s. 103–108.  
Dot. działalności politycznej Stempowskiego w Bernie podczas wojny. Zawiera też jego list z 8 IV 1945 r. do pułkownika Jana Kowalewskiego kierującego Akcją Kontynentalną w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w Londynie.
176. Wojciech Karpiński: *Polski Prometeusz* — 2004, zesz. 147, s. 3–15.  
Mit prometejski w literaturze polskiej. — O Stempowskim na s. 11–13.
177. P. Hostowiec [J. Stempowski]: *Wspomnienie o Piotrze Borkowskim* — 2006, zesz. 155, s. 220–222.  
Przedruk z *Kultury* 1949 nr 4–5 w aneksie artykułu Oli Hnatiuk „Piotr Dunin-Borkowski” s. 188–225.



## Indeks tytułów utworów Jerzego Stempowskiego

### Proza

- Abram Terc 105  
Antyczny szlak Wieniewskiego 102  
Bolesław Miciński 113  
Bonn 1963 171  
Ciągłość i kontrasty 75  
Chimera jako zwierzę pociągowe 168  
Corona turrita (Z dziennika podróży do Włoch) 4, 5, 171  
Człowiek zagrożony 68  
Czytając Tukidydesa IX; 53, 168  
Demonstracja Mihajlova 109  
Dialog o granicy polsko-niemieckiej 49  
Dies Academicus w Bazylei 66  
Do Kazimierza Wierzyńskiego 82  
Dom Strawińskiego w Uścilugu 13  
Dookoła nagrody literackiej 75  
Do źródeł! 88  
Drugi krok w chmurach Marka Hłasko 60  
Drzewa republiki berneńskiej 171  
Dwa wyrazy proszą o chwilę uwagi (list do współpracowników  
i czytelników *Kultury*) 73  
Dzieci Warszawy w początkach XX stulecia IX; 23, 168  
Dziennik podróży do Austrii i Niemiec VIII; 164, 165, 171  
Dziennik podróży do Niemiec 25  
Dziennik podróży do Westfalii 38, 171  
Dziennik podróży po moim pokoju w okresie odprężenia 46  
Dziesięć lat literatury kierowanej 35  
Dziewczyna ze stylosem 87  
Epitaphium 104  
Esej berdyczowski 101, 171  
Esej dla Kassandry IX; 168  
Eseje dla Kassandry X; 168  
Essay dla Kassandry 17  
Essay für Cassandra 120  
Etapy pewnego odwrotu 70  
Europa w 1938–1939 171  
Fantazje bywalca koncertowego 37  
Felietony dla Radia Wolna Europa 157

- „Forum” europejskie w Alpbach 36  
 Gdzie umieścić Czycza 82  
 Gorzka pigułka 116  
 Granice literatury 61, 168  
 Graniczne punkty sztuki u naturalistów 168  
 Hitler i jego szef sztabu 12  
 Holandia 1962 171  
 Idea Jagiellońska 49  
 Istotne i nieistotne aspekty wyborów niemieckich 28  
 Józef Łobodowski 27  
 Kadi 103  
 Kaprysy kosmiczne i ich konsekwencje literackie  
 (Trzy powieści Leopolda Buczkowskiego) 59  
 Klęska armii włoskiej nad Donem 6  
 Klimat życia i klimat literatury IX; 56, 168  
 Kłopoty awangardy 115  
 Kłopoty recenzenta muzycznego 62, 168  
 Kompleks pańszczyźniany 88  
 Kompleks Zachodu 88  
 Kompleksy jagiellońskie 88  
 Konferencja Czterech w Genewie 43  
 Krajowe wydawnictwa artystyczne 52  
 Książki, ludzie, kulisy 74  
 Książki z Kraju 34  
 Księgozbiór przemysłowców 171  
 La Terre Bernoise 124  
 List do fotografów — amatorów 109  
 List do Redaktora 31  
 List do Zygmunta Haupta 119  
 Literatura emigracyjna w wieży babel języków 80  
 „Litieraturna Gazieta” o „Kulturze” 112  
 Losy pasierbów 61  
 Mali artyści 54  
 Między książkami 71  
 Między pracą a bezczynnością 52  
 Młody poeta w zamku 84  
 Mojżesz i Aron 55  
 Monsieur Chlewaski 19, 168  
 Mowa żywa i język literacki. Oddalenie i powrót do języka polskiego 81  
 Nad wodospadem w Szafuzie 54, 168  
 Na marginesie nagród literackich 27  
 Nagroda Literacka „Kultury” za rok 1961 85, 91, 98  
 Najlepsze recepty na przegranie wojny z Unią Sowiecką 1  
 New look 62, 168  
 Niemcy zimą 1948–1949 9, 10

- Niemcy — Austria 1962 171  
 Niezdecydowanie pani Barbary 108  
 Notatnik nieśpiesznego przechodnia IX; 32, 33, 34, 35, 37, 47, 49, 52, 54, 55,  
 59, 61, 62, 63, 64, 65, 75, 82, 86, 87, 88, 89, 92, 94, 96, 99, 100, 101, 103,  
 104, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 115, 116, 117, 168  
 Nowa powieść Parnickiego 33  
 Nowe marzenia samotnego wędrowca 171  
 Nowe przypisy do instrukcji dla samoczynnych ambasadorów 20  
 Nowe wydanie „Soli ziemi” 42  
 Nowy dziennik podróży do Niemiec 8, 171  
 Obrazy z czasów kryzysu rolnego (1930–1936) 29, 168  
 O czernieniu papieru 32, 168  
 Od Berdyczowa do Rzymu X; 117, 146, 164, 171  
 Odprężenie ogarnia emigrację 44  
 „Odwilż” Erenburga 39  
 „Odyseja” w nowym tłumaczeniu Wittlina 57  
 O miarach i rytmach 32  
 O mierze i nieumiarze w powieści 32  
 O pewnej tradycji klasycznej 32  
 O pewnych formułach porządkowych 32  
 O przyśpieszaniu się historii 92  
 Ostatnie spotkanie z panią Wałą Grabowską X  
 Oświadczenie w sprawie nowej emigracji 26  
 O współczesnej formacji humanistycznej 3, 168  
 Pamiętnik teatralny trzeciej klasy i inne szkice 162  
 Pan Jowialski i jego spadkobiercy 168  
 Papier i literatura 99  
 Pełnomocnictwa recenzenta X; 168  
 Pielgrzym 171  
 „Pierścień z Herkulanum” 76  
 Początki Rosji 41  
 Poezja i historia 14  
 Polacy w powieściach Dostojewskiego 168  
 Poliaki w romanach Dostojewskiego 118  
 Polska, Rosja i Zachód 40  
 Po powodzi 63, 168  
 Prochy Norwida 110  
 Portret młodego Panurga 47, 168  
 Przeglądając słownik sowiecki 30  
 Przyśpieszanie się i nieruchomość 107  
 Puryzm językowy a przekład 72  
 Rahyb 103  
 Rozmówki Ollendorfa 82  
 Rubis d’Orient 33, 121, 168  
 Sentymentalizm 63

- Siedem krów tłustych cierpi na niestrawność 96  
 Skąpani w ogniu 83  
 Słońce jesieni (Jugosławia 1965) 171  
 Słowo między zdobnictwem i służbą 100  
 Spiżowa brama i parafialne wrota 77  
 Spotkanie historyków w Tybindze 51  
 Sprawy niemieckie 21  
 Stanisław Mackiewicz o Dostojewskim oraz kilka uwag  
 o biografiiach literackich 7  
 Start 69  
 Sulmona 58, 171  
 Sytuacja międzynarodowa widziana z Genewy 16  
 Szata słowna 63  
 Sztuka omfaloskopiczna 63  
 Ślepi bez lasek 78  
 Śmierć na asfalcie 96  
 Środowisko społeczne powieści 63  
 Technika drukarska przeciw sklerozie przemysłu książkowego 18  
 Teodor Parnicki 27  
 Teoria bierności 47  
 W dolinie Dniestru 171  
 W dziesięciolecie śmierci Stalina 92  
 W Turynie 99  
 W Turynie 1963 171  
 Wronia i Sienna IX; 24, 168  
 Wspomnienie o Piotrze Borkowskim 11, 177  
 Wspomnienie o przyjacielu 114  
 Wyprawa kijowska. Wyniki ankiety 45  
 Wyspa kielbas 88  
 Z dziennika podróży (1) 64  
 Z dziennika podróży. Dok[ończenie] 65  
 Z krajowej prozy artystycznej 62  
 Z kraju milczenia 48  
 Z ostatniej chwili 22  
 Z powodu sytuacji demograficznej Francji 2  
 Zgoda Narodów 61

Przekłady

- Arżak Nikołaj:  
 Człowiek z MINAP'u 90  
 Bloch Ernst:  
 O stopniach i granicach odpowiedzialności 93  
 Niekrasow Wiktor:  
 Na obu brzegach Oceanu 97  
 Pasternak Borys:  
 Doktor Żiwago 167  
 Solżenicyn Aleksander:  
 Zdarzenie na stacji Kreczetowka 95  
 Sperber Manes:  
 Głębsze niż otchłań 15

Varia

- [fragment listu Stempowskiego do Giedroycia z 5 VII 1964] 122  
 Guibus! Guibus!... 67  
 Jerzy Stempowski o masonerii (List do J. Giedroycia) 174  
 [List do redakcji o Róży Luksemburg] 79  
 [List do Wacława Lednickiego] 123  
 Jerzy Stempowski o Żydach (Listy do Jerzego Giedroycia, 1957) 173  
 [Wstęp] 166, 169, 170  
 [Wypowiedź w ankiecie *Kultury*] 50

## Indeks nazwisk

Arzak Nikołaj 90  
Bartel Kazimierz VIII;  
Bloch Ernst 93  
Błoński Jan 88  
Borejsza Jerzy XI  
Borkowski Piotr zob. Dunin-Borkowski Piotr 11, 177  
Breza Tadeusz 77  
Brodski Josif 122  
Broński Maciej zob. Skalmowski Wojciech  
Brzechwa Jan 39  
Brzękowski Jan 69, 80  
Buczkowski Leopold 59, 84  
Canal Giovanni Antonio 52  
Canaletto zob. Canal Giovanni Antonio  
Chączyńska Zofia 78  
Chmielowiec Michał zob. Sambor Michał  
Ciołkosz Adam 136  
Ciołkosz Lidia 136  
Cioran Emil 121  
Culbertson Ely 47  
Czapska Maria 152, 163  
Czapski Józef VIII, X, XII; 125, 128, 133, 139, 148, 152, 153, 160, 163  
Czarnyszewicz Florian 61  
Czartoryski Adam Kazimierz 19  
Czerniawski E. J. 99  
Danilewiczowa Maria 76, 134  
Dąbrowska Maria XI; 108  
Dostojewski Fiodor 7, 118, 168  
Dunin-Borkowski Piotr 177  
Dziewanowski Marian Kamil 99  
Erenburg Ilja 39  
Faleńska Iza zob. Neyman Izabela  
Filosofow Dymitr 160  
Giedroyc Jerzy VIII, IX, X, XI, XII; 21, 27, 72, 91, 112, 122, 173, 174  
Godlewski Julian 144  
Goethe Johann Wolfgang 64  
Gombrowicz Witold XII; 133  
Gömöri Jerzy 60  
Gorbaniewska Natalia 118  
Grabowska Wala X

Grabski Stanisław 172  
 Groszyński Kazimierz 172  
 Grubiński Wacław 152  
 Grzesik Franciszek 73  
 Grzybowska Agnieszka 161  
 Gumpłowicz Ludwik 75  
 Guzy Piotr 136  
 Halder Franz 12  
 Haupt Zygmunt 91, 119, 150  
 Hemar Marian 137  
 Herbert Zbigniew 135  
 Herling-Grudziński Gustaw X; 63, 80, 129, 135, 141  
 Hertz Aleksander 152  
 Hitler Adolf 12  
 Hłasko Marek 60  
 Hnatiuk Ola 177  
 Iwaniuk Wacław 73  
 Jeleński Konstanty Aleksander X; 80, 91, 124, 130  
 Karpiński Wojciech 176  
 Katz-Suchy Juliusz XI  
 Klewański Adam 19  
 Kliszko Zenon 110  
 Koestler Arthur 166  
 Kolczyński Janusz 112  
 Kosacz Jurij 88  
 Kot Stanisław 66  
 Kott Jan 163  
 Kowalczyk Andrzej Stanisław VIII, X, XI, XII; 157, 158, 162, 175  
 Kowalewski Jan 175  
 Kowalska Anna 34, 62  
 Kozłowska Nina 120, 161  
 Laeuen Harald 49, 71  
 Lednicki Wacław 40, 123, 160  
 Luksemburg Róża 79  
 Łobodowski Józef 27, 85  
 Mackiewicz Józef 132  
 Mackiewicz Stanisław 7  
 Małaniuk Jewhen 114  
 Markert Werner 71  
 Matwin-Buschmann Roswitha 161  
 Mayewski Paweł 71  
 Merezkowski Dymitr 99  
 Michajłow Michajło 106, 109  
 Miciński Bolesław 113  
 Mieroszewski Juliusz XI; 133

Miłosz Czesław X, XII; 26, 27, 46, 131, 133, 145, 147, 148, 151, 163  
 Mortkowicz-Olczakowa Hanna 34  
 Mrozek Sławomir 135  
 Neyman Izabela (Faleńska Iza) 126, 155  
 Norwid Cyprian Kamil 110  
 Nowak-Jeziorański Jan XI  
 Nowakowski Tadeusz 133  
 Ossowska Maria 135  
 Owidiusz 58  
 Palester Roman 135  
 Parnicki Teodor 27, 33, 61, 98  
 Pasternak Borys IX; 72, 167  
 Paszkiewicz Henryk 41  
 Paweł VI, papież 116  
 Pigoń Stanisław 135  
 Piłsudski Józef VII; 99  
 Piotrowski Jerzy 114  
 Pomian Krzysztof XII  
 Rettingerowa Ludwika 17  
 Revelli Nuto 6  
 Rhode Gotthold 71  
 Roos Hans 71  
 Rydz-Śmigły Edward 14  
 Sacher-Masoch Leopold Ritter 150  
 Sadowska Krystyna 135  
 Sagasz Stanisław 92  
 Sambor Michał (Chmielowiec Michał) X; 127  
 Schlott Wolfgang 161  
 Schoenfeld Henryk 73  
 Schönberg Arnold 55  
 Siniawski Andriej (Terc Abram) 105  
 Skalmowski Wojciech (Broński Maciej) 146  
 Słowikowska Irena 103  
 Sokolnicki Michał 31  
 Solżenicyn Aleksander 95  
 Sperber Manes 15  
 Stalin Józef 92  
 Stawar Andrzej 169  
 Stempowska Maria 163  
 Stempowski Stanisław VII; 163  
 Strawiński Igor 13  
 Stwosz Wit 52  
 Szaruga Leszek 161  
 Tarnawski Wit 71  
 Terc Abram zob. Siniawski Andriej

Terlecki Tymon XI; 74, 142, 145, 152, 166  
 Timoszewicz Jerzy 157, 159, 160, 162  
 Tukidydes z Aten 53, 168  
 Ulatowski Jan 35  
 Vicenz Kazimierz 138  
 Weintraub Wiktor 163  
 Wieniewski Ignacy 102  
 Wierzyński Kazimierz 82, 135  
 Wittlin Józef 42, 57, 163  
 Zadrowski Witold XII  
 Zaleski Wojciech 27  
 Zbinden Hans 68, 143  
 Zbyszewski Karol 152  
 Zelenko Konstanty 70  
 Zieliński Adam 172  
 Zieliński Jan 163  
 Żukrowski Wojciech 83

## Spis rzeczy

Jerzy Timoszewicz: Wprowadzenie / I

### CZĘŚĆ PIERWSZA

Jerzy Stempowski w miesięczniku *Kultura* / 1

Publikacje Stempowskiego w *Kulturze* / 3

O Stempowskim w *Kulturze* / 25

### CZĘŚĆ DRUGA

Jerzy Stempowski w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu /  
33

### CZĘŚĆ TRZECIA

Jerzy Stempowski w *Zeszytach Historycznych* / 39

Indeks tytułów utworów Jerzego Stempowskiego / 43

Indeks nazwisk / 49



KONSTELACJA *KULTURY*  
BIBLIOGRAFIE PISARZY  
W WYDAWNICTWACH  
INSTYTUTU LITERACKIEGO  
W PARYŻU

Czesław Miłosz

Witold Gombrowicz

Jerzy Stempowski

Konstanty A. Jeleński

Józef Czapski

Gustaw Herling-Grudziński

